

Biblioteki wiejskie na terenie powiatu garwolińskiego

*"Biblioteka jest instytucją,
która samym swoim istnieniem
świadczy o rozwoju kultury."*

Jan Paweł II

Powiat garwoliński obejmuje ziemie położone we wschodniej części Niziny Południowo - Mazowieckiej na granicy Kotliny Warszawskiej i Wysoczyzny Siedleckiej w prawym dorzeczu środkowego biegu Wisły i jej niewielkich dopływów: Wilgi, Promnika i Okrzejki. Powiat Garwoliński jest typowym powiatem rolniczym o ogólnej powierzchni 1 284 km. Dawny Powiat Garwoliński znajdował się na styku trzech regionów kulturowych - Mazowsza, Podlasia i Małopolski.

Od 1 stycznia 1999 r. powiat garwoliński powrócił na mapę Polski i należy do województwa mazowieckiego (24 lipca 1998 r. wprowadzono trójstopniowy podział terytorialny państwa).

W skład powiatu wchodzi 4 miasta: Garwolin, Żelechów, Łaskarzew, Piława i 12 gmin: Borowie, Garwolin, Górzno, Łaskarzew, Maciejowice, Piława, Miastków Kościelny, Parysów, Sobolew, Trojanów, Wilga, Żelechów. Zamieszkuje w nim blisko 110 tysięcy osób.

Teren powiatu garwolińskiego należy do ciekawych pod względem etnograficznym. We wsiach szeroko rozwinięte było tkactwo ludowe, głównie na użytek własny. Występowały wszystkie techniki tkackie. Różnorodność szlaków i wzorów przejawia się we wszystkich rodzajach tkanin. W niektórych wsiach mieszkali rzeźbiarze, którzy z zawodu byli rolnikami. Zachowały się do dziś wycinanki, które dawniej były jedną z form dekorowania wnętrz chłopskich izb, na terenie gminy Parysów - Wola Starogrodzka i Słup i gminie Wilga.

W okolicznych wioskach można spotkać muzykujące rodziny (Henryk Parzyszek z wnuczką Kasią z Choin, gmina Parysów), ludowych malarzy i poetów.

We wszystkich gminach powiatu garwolińskiego znajdują się Gminne Biblioteki Publiczne z wypożyczalnią i czytelnią oraz Filie Biblioteczne w większych miejscowościach.

Sieć biblioteczną w powiecie garwolińskim tworzą 1 - M-PBP, 1 - MBP, 2 - M-GBP, 10 - GBP, 15 Filii Bibliotecznych, 8 Punktów Bibliotecznych i 1 oddział dla dzieci.

Rozbudowaną sieć biblioteczną, tj. bibliotekę gminną i filię posiada 8 gmin powiatu garwolińskiego:

1. Gmina Garwolin - Puznów, Rębków, Ruda Talubska,
2. Gmina Łaskarzew - Dąbrowa, Izdebno,
3. Maciejowice - Oronne, Podlęż,
4. Parysów - Wola Starogrodzka,
5. Pilawa - Gocław, Trąbki, Puznówka,
6. Sobolew - Gończyce,
7. Trojanów - Korytnica, Wola Życka,
8. Wilga - Żabieniec.

W trzech gminach: Maciejowice, Miastków, Żelechów działają punkty biblioteczne w Szkołach Podstawowych (3), w prywatnych mieszkaniach (5).

W powiecie garwolińskim 5 bibliotek gminnych wraz z filiami włączonych jest w strukturę Ośrodków Kultury (Borowie, Parysów, Pilawa, Wilga, Żelechów). Nie odnotowano w 2003 r. sytuacji, w której księgozbiór bibliotek publicznych jest łączony z księgozbiorem szkolnym. W sieci bibliotecznej w roku 2003 nie zaszły żadne zmiany organizacyjne, nie zlikwidowano, ani nie połączono bibliotek.

Samorządy gminne, w których biblioteki są jednostkami organizacyjnymi, zabezpieczyły środki finansowe na realizację zadań. Natomiast biblioteki włączone w struktury Ośrodków Kultury mają budżet wspólny. Środki finansowe na 2004 r. zaplanowano na nieco wyższym poziomie w stosunku do roku ubiegłego.

Sieć bibliotek publicznych na terenie powiatu garwolińskiego pełni szeroką funkcję środowiskową, edukacyjną, komunikacyjną i społeczną.

Współczesna biblioteka publiczna na wsi jest wszechstronna. Ważną domeną tych placówek jest funkcja edukacyjno-kulturotwórcza, wyrażona poprzez realizację różnorodnych form upowszechniania kultury, a szczególnie czytelnictwa. Formy te są dostosowane do środowiska lokalnego związanego z daną biblioteką i służy do eksponowania działalności na zewnątrz. Imprezy organizowane przez biblioteki pozwalają na szerokie obcowanie z kulturą. Rola bibliotekarzy wymaga samokształcenia w zakresie technik komunikacji, tak bardzo potrzebnych w życiu współczesnym. Wielu przygotowań do konkursów recytatorskich, konkursów pięknego czytania, akademii okolicznościowych, w realizacji programów związanych z czytelnictwem dzieci i młodzieży. Wpływ literatury na zachowanie i emocje dzieci, sposoby zaspokajania potrzeb czytelniczych dzieci w różnych formach upowszechniania czytelnictwa. Istotna jest rola rodziny w inicjacji czytelniczej najmłodszych i współpraca bibliotekarzy z rodzicami w kształtowaniu potrzeb czytelniczych dzieci i młodzieży.

Zawód bibliotekarzy należy do profesji typowo-społecznych. Jego działania polegają na częstych kontaktach z czytelnikami i instytucjami wchodzą-

cymi w skład otoczenia społecznego biblioteki. Zatem komunikowanie należy do podstawowych zadań i sposobów pracy współczesnego bibliotekarza, jest warunkiem kompetencji zawodowych i rozwoju osobistego.

Potrzebna jest odpowiednia komunikacja bibliotekarza z czytelnikiem i społecznością lokalną, sprawna organizacja pracy, prezentacja osobista, efektywne reagowanie na potrzeby środowiska. Bibliotekom powinno zależeć na kreowaniu własnego wizerunku zawodowego i doskonaleniu warsztatu pracy w bibliotece. Bibliotekarz w Bibliotece Publicznej musi profesjonalnie obsługiwać czytelnika, mieć wiele czasu dla niego.

Nastąpił ostatnio bardzo istotny rozwój bibliotek na terenie powiatu garwolińskiego. Zbiory biblioteczne na koniec 2003 r. liczyły 358 239 woluminów. Średnio na 1 czytelnika przypada 21,99 wol., natomiast na 100 mieszkańców przypada 336,88 wol. W ciągu 2003 r. do bibliotek publicznych powiatu garwolińskiego wpłynęło 5 544 wol. z czego 5 360 wol. zakupiono ze środków budżetowych gmin na kwotę 87 724 zł. Wskaźnik zakupu w 2003 r. w bibliotekach powiatu garwolińskiego nieznacznie wzrósł z 4,90 (2002 r.) do 5,04. Najwyższy wskaźnik zanotowano w Sobolewie (10,09 wol.).

Prenumerata czasopism jest bardzo kosztowna, toteż biblioteki oferują swoim czytelnikom korzystanie z nich zarówno w czytelniach, jak i wypożyczają do domu. W bibliotekach publicznych powiatu garwolińskiego prenumerowano 241 czasopism na sumę 23 003 zł. Najczęściej zamawiane były czasopisma fachowe i regionalne - „Poradnik Bibliotekarza”, „Bibliotekarz”, „Życie Garwolina”, „Tygodnik Siedlecki”, „Echo Podlasia”, „Nasz Dziennik”, „Przyjaciółka”, „Kobieta i życie”, „Polityka”, „Płomyczek”, „Ciuchcia”, „Świerszyk”, „Cogito”, „Płomyc”, „Mówią Wieki”, „Literatura”, „Społeczeństwo”.

W czytelniach dzieci oglądają, czytają czasopisma, wykorzystują ilustracje do własnego malowania. Często też uczestniczą w zajęciach głośnego czytania "Czytać, aby być mądrym", Dwa razy w tygodniu organizuje je np. Biblioteka w Parysowie.

W ciągu 2003 r. w bibliotekach powiatu garwolińskiego zarejestrowano 16 287 czytelników, w stosunku do 2002 r. liczba czytelników wzrosła o 528 osób, zaś wskaźnik czytelnictwa wzrósł o 0,83% i wyniósł 15,31%. W bibliotekach miejskich zarejestrowano 6 095 czytelników, tj. 37,42%. Biorąc pod uwagę wskaźnik na 100 mieszkańców, to najwyższy wskaźnik występuje MBP w Garwolinie (21,06%), najniższy zaś w gminie Trojanów (10,67%) i gminie Łaskarzew (11,42%). W bibliotekach wiejskich zarejestrowano 10 192 czytelników, co stanowi 62,58% ogółu czytelników powiatu garwolińskiego.

W ciągu 2003 r. biblioteki publiczne na terenie powiatu garwolińskiego odnotowały 131 291 odwiedzin w czasie których czytelnicy wypożyczyli 244 174 książek i 19 026 czasopism, w porównaniu z rokiem 2002 liczba wypożyczeń wzrosła o 7 013 woluminów.

W bibliotekach wiejskich wypożyczono 178 272 woluminy, tj. 73,01 ogółu wypożyczeń, oznacza to 2,14% wzrost liczby wypożyczeń w stosunku do 2002 r. Wskaźnik wypożyczeń na 100 mieszkańców wyniósł 229,62. Na miejscu w czytelnich udostępniono 33 252 książek i 36 210 czasopism. W roku 2003 w bibliotekach udostępniono znacznie więcej książek, spowodowała to zapewne duża liczba osób uczących się i studiujących oraz stale rosnąca cena książek, najczęściej korzystano z księgozbioru podręcznego.

Jak pokazuje struktura wypożyczeń największym powodzeniem w bibliotekach cieszy się literatura piękna dla dorosłych, a wśród niej obyczajowa, sensacyjna i lekka literatura dla kobiet, coraz większym powodzeniem cieszy się polska powieść współczesna autorstwa K. Grocholi, I. Sowy i innych. Wśród dzieci i młodzieży powodzeniem cieszy się powieść o Harrym Potterze, książki Tolkiena oraz popularyzatorskie książki z dziedziny przyrody, historii i techniki oraz bajki dla dzieci.

W powiecie garwolińskim wypożyczenia międzybiblioteczne realizowane są zgodnie z zapotrzebowaniem czytelników. Biblioteki gminne wymieniają się książkami między sobą oraz ściśle współpracują z bibliotekami szkolnymi na swoim terenie.

MBP w Żelechowie prowadzi ożywioną wymianę międzybiblioteczną z Biblioteką Pedagogiczną a MBP w Garwolinie. Korzysta także ze zbiorów regionalnych MBP w Siedlcach. Biblioteki obsługują liczne grupy czytelników z dysfunkcjami. Są to czytelnicy w podeszłym wieku oraz z problemami w poruszaniu się lub widzeniu. Obsługa tej grupy czytelników wymaga zwiększonej uwagi bibliotekarzy. Wielu czytelników, którzy z powodu schorzenia, czy barier architektonicznych nie może samodzielnie korzystać z bibliotek, książki dostarczane są do domu przez bibliotekarzy bądź wolontariuszy.

W celu upowszechniania i popularyzacji książki wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz kulturotwórczej roli bibliotek, biblioteki organizują różne formy pracy kulturalno-wychowawczej i dydaktycznej.

Dla młodych odbiorców najczęściej są organizowane lekcje biblioteczne o zróżnicowanej tematyce, konkursy, prelekcje, festyny, grupy taneczne, zajęcia plastyczne, konkursy plastyczne.

W 2003 r. przeprowadzono o zasięgu powiatu Konkurs Recytatorski im. Kornela Makuszyńskiego (co roku), historyczny "LUDZIE FAKTY WYDARZENIA", uczestnicy typowali postać, która ich zdaniem najbardziej zasłużyła się dla miejscowości, regionu lub powiatu. Bardzo uroczyste w pow. garw. było 25-lecie Pontyfikatu Jana Pawła II. Niemal wszystkie biblioteki zorganizowały wystawy, konkursy i wieczornice.

Zarówno dla dzieci jak i dorosłych organizowane są spotkania autorskie, wystawy poświęcone rocznicom literackim i historycznym. Biblioteki organizują obchody rocznic i uroczystości patriotyczno-religijne z okazji 3 Maja i 11 listopada. Współpraca z twórcami i Zespołami Ludowymi w wielu gminach,

szczególnie w gminie Parysów, gdzie powstał również Dziecięcy Zespół Folklorystyczny "Przepióreczka". Biblioteki często są współorganizatorami Gminnych Uroczystości Dożynkowych.

Biblioteki coraz częściej postrzegane są jako instytucje kultury umożliwiające dostęp do dziedzictwa kulturowego i coraz częściej traktowane są jako ośrodki zapewniające obywatelowi, w codziennym życiu, dostęp do każdej informacji. W praktyce z działalności informacyjnej najczęściej korzysta młodzież ucząca się, studiująca. Bibliotekarze coraz większą wagę przywiązują do systematycznego uzupełniania księgozbioru podręcznego, warsztatu informacyjnego i tworzenia kartotek pomocniczych. Gromadzone są różnego rodzaju materiały dotyczące regionu. W oparciu o nie opracowane są bibliografie regionalne. W ciągu roku bibliotekarze udzielili 21 777 informacji bibliotecznych, bibliograficznych i rzeczowych. Udostępnia się publikacje dotyczące Unii Europejskiej.

Szereg zagadnień z aktualną sytuacją bibliotek i kultury na szerokim tle przemian społecznych, gospodarczych, politycznych, procesów kształcenia się społeczeństwa informacyjnego zmusza bibliotekarzy do permanentnej edukacji i perspektywicznego rozwoju bibliotek.

Należy uczyć bibliotekarzy i specjalistów informacji metod poznawania i rozwiązywania problemów informacyjnych, aby zapewnić możliwości rozwoju zawodowego w społeczeństwie informacyjnym. Musimy wykorzystać multimedia w edukacyjnej działalności bibliotek.

Komputeryzacja bibliotek w powiecie jest na bardzo niskim poziomie. Jedynie M-PBP posiada komputery połączone w sieć, podłączone do internetu. Komputery podłączone do internetu mają biblioteki w Górznie, Pilawie i Parysowie z możliwością korzystania przez czytelnika.

Mając na uwadze szeroką funkcję placówek należy szerzej wykorzystać komputer w działalności bibliotecznej.

Na terenie powiatu garwolińskiego jest zatrudnionych 39 bibliotekarzy w tym 30 na pełnych etatach. Ponad 71 % pracowników bibliotek posiada wykształcenie bibliotekarskie co najmniej średnie.